

Geschiedenisdidactiek voor het vmbo

Verslag van een studiedag

Type in de Google zoekbalk 'didactiek' in en er verschijnen circa 187.000 verwijzingen. Vul in 'geschiedenisdidactiek' en het resultaat is circa 6000 hits. Vervolgens levert 'geschiedenisdidactiek vmbo' een schamel aantal van precies 760 aanwijzingen op (zoekdatum 26 april 2011). Een korte analyse van dit laatste zoekresultaat toont aan dat het hier vaak gaat om teksten waarin zowel het woord 'geschiedenisdidactiek' als het de term 'vmbo' genoemd worden, niet noodzakelijkerwijs in combinatie. In *Geschiedenisdidactiek, het handboek voor de vakdocent* stellen de auteurs dat vraagstukken rondom (vak)didactische differentiatie naar bijvoorbeeld onderwijsniveau (vmbo-havo-vwo) nog weinig theoretische houvast hebben. Richtingen aanduiden is voorlopig slechts het enige middel om naar antwoorden te zoeken rondom niveauverschillen.¹

De ruime belangstelling voor de studiedag geeft aan dat er behoefte is aan vakdidactische differentiatie op vmbo niveau. Zouden we specifieke invalshoeken kunnen bedenken die meer recht doen aan docenten geschiedenis en hun

leerlingen op het vmbo (daarbij aangetekend dat binnen het vmbo natuurlijk grote diversiteit bestaat)? Dit was de onderliggende vraag van de scholingsdag.

Prijswinnaar

De inleiding werd verzorgd door Ad van Andel (directeur van vmbo-school Houtens te Houten en voorheen docent geschiedenis). Van Andel ontving onlangs de Johan van der Sandenpenning, een prijs voor mensen die zich bijzonder voor het vmbo hebben ingezet. Als prijswinnaar zet hij zich een jaar lang in als ambassadeur van het vmbo. Van Andel gaf een inspirerende lezing, met verwijzing naar de filosoof Levinas, waarbij goed en betekenisvol vmbo geschiedenisonderwijs en de vijf rollen van een effectieve docent (gastheer, presentator, didacticus, pedagoog en afsluiter) centraal stonden. Hij brak een lans voor de mogelijkheden van het vmbo geschiedenisonderwijs en die van de individuele docent en leerling in het bijzonder.

De workshop van Jannet van Drie (Universiteit van Amsterdam), *Leer de vaktaal gebruiken*, gaf praktische en bruikbare tips naar aanleiding

van de vraag of het aanbieden en produceren van veel tekst niet te veel vraagt van leerlingen, en dan in het bijzonder vmbo-leerlingen.² Robert Boonstra (Hogeschool Windesheim) kon in de workshop *Het digitaal schoolbord: wat kun je ermee?* vakkundig verschillen in toepassing aantonen tussen havo en vmbo, en ook binnen de vmbo-niveaus.

De workshops *Leerstijlen: leren op je eigen manier* van Frans Ottenhof (Da Vinci College Purmerend) en *Klassenmanagement: goed georganiseerd!* van Gerard Rozing (Jac P. Thijssen College Castricum) gaven een pedagogisch-(vak)didactische invulling aan de geschiedenisles in het vmbo.

De vraag van Frans Ottenhof was op welke manier docenten optimaal gebruik kunnen maken van zoveel mogelijk zintuigen en intelligenties, terwijl Gerard Rozing specifiek inging op het onderwerp: de lastige klas bij de docent geschiedenis. Harrie Pijpker (CS Vincent van Gogh Assen) gaf in een mooie workshop *Verhalen van de geschiedenis* een op het vmbo toegepaste en uitgeteste uitwerking van het vertellen van verhalen, inclusief een oefening op basis van PleinM, 1 vmbo-kgt. Bas van der Meijden en Joop de Vries (Hogeschool Windesheim)

► Arie Wilschut, Dick van Straaten, Marcel van Riessen, *Geschiedenisdidactiek, Handboek voor de vakdocent*. Bussum 2004, p. 93 – 98.

► Zie Carla van Bortel en Jannet van Drie, 'Leer de vaktaal gebruiken. Taalgericht geschiedenisonderwijs helpt leerlingen de stof te begrijpen.' Kleio-3, mei 2010.

Studiedag vmbo

Datum: 20 april 2011. De organisatie was in handen van de vmbo-commissie van de VGN: Gerard Rozing, docent geschiedenis Harry Pijpker van het Vincent van Gogh College in Assen, en Joop de Vries van de lerarenopleiding geschiedenis Hogeschool Windesheim.

Locatie: Hogeschool Windesheim in Zwolle. Aantal deelnemers 45.

Programma: 1 inleidende spreker, en 6 workshops (2 maal aangeboden: ochtend en middag).

Centraal Examen Geschiedenis

(nieuwe stijl)

behandelden het thema *Geschiedenis, wat heb je eraan?* aan de hand van paragrafen uit verschillende geschiedenismethoden. Zij kwamen tot betekenisvolle antwoorden.

Aanmoediging

Voor de cursus 2011–2012 staat er wederom een scholingsdag geschiedenistactiek vmbo op het programma. De deelnemers aan de studiedag gaven voldoende suggesties en aanmoediging voor meer thema's en benadrukten het belang van de specifieke toepasbaarheid voor het vmbo en de relatieve kleinschaligheid van de workshops. Het uiteindelijke doel is te komen tot een portfolio met praktische op het vmbo gerichte toepassingen. Of we uiteindelijk tot een definitie kunnen komen van een specifieke geschiedenisdidactiek voor het vmbo zal de tijd leren. De studiedag heeft in ieder geval aangetoond dat er specifieke toepassingen voor het vmbo geschiedenisonderwijs zijn. In combinatie met een op het vmbo gerichte pedagogisch-didactische aanpak moeten we in staat zijn dit uit te bouwen.

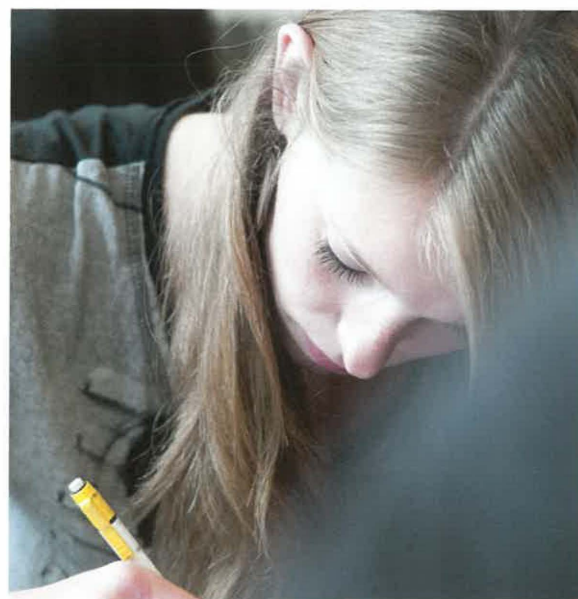
Als lezers belangstelling hebben voor een van de workshops, mee willen denken bij de organisatie, een workshop willen geven, andere suggesties hebben en/of een uitnodiging willen ontvangen voor de studiedag cursus 2011 – 2012, graag een e-mail naar joop.de.vries@windesheim.nl.

Namens Harrie Pijpker en Gerard Rozing, Joop de Vries

Na het verschijnen van het evaluatierapport 'Geschiedenis examineren op niveau' over de pilotexamens en het rapport over de resultaten van de VGN-veldraadpleging in 2010 heeft OC&W een tussencommissie, samengesteld uit vertegenwoordigers van VGN, SLO, CvE en CITO, de opdracht gegeven om mogelijkheden voor nadere specificatie van Domein B (de 49 kenmerkende aspecten) te onderzoeken. Deze tussencommissie heeft een advies geformuleerd dat door het ministerie is overgenomen. Het CvE kreeg vervolgens het verzoek om een syllabuscommissie in te stellen ter voorbereiding op het centraal examen 'Nieuwe Stijl'. Vanaf 2012/2013 kunnen scholen hun PTA voor geschiedenis inrichten met het oog op het nieuwe CE. Voor havo vanaf 2014 en voor vwo vanaf 2015. Tot die tijd blijft de 'tijdelijke maatregel' van toepassing en wordt centraal geëxamineerd over thema's uit Domein C. Dit laatste geldt vanzelfsprekend niet voor de pilotscholen.

De kern van het advies tussencommissie luidt:

'De tussencommissie adviseert OC&W de oriëntatiekennis (domein B) naast domein A wel aan te wijzen als de stof voor het Centraal Examen, maar tevens het College voor Examens opdracht te geven tot het samenstellen van een syllabus om bij een deel van de kenmerkende aspecten het aantal historische voorbeelden - aan de hand waarvan de leerlingen een kenmerkend aspect kunnen verduidelijken -

nader in te perken én specifieker te omschrijven.

Om het karakter van de oriëntatiekennis te garanderen, dienen de leerlingen alle kenmerkende aspecten ook op een algemener niveau te kunnen herkennen en uitleggen aan de hand van nieuwe contexten en onbekende voorbeelden. Dat geldt voor zowel de uitgewerkte als de niet nader gespecificeerde kenmerkende aspecten. Bij de uitwerking wordt een aantal kenmerkende aspecten (tijdvakoverschrijdend) samenhangend geclusterd aan de hand van verbindende vragen. De inhoudelijk uitwerking hiervan resulteert in een viertal 'mini-thema's' verspreid over de tien tijdvakken.'

Meer hierover vindt u op de website www.vgnkleio.nl onder het kopje 'examen'.

Het VGN-bestuur